

108. Средно училище „Никола Беловежов“

Утвърдил

Директор:

Лилия Тодорова

Програма
за превенция на ранното напускане на училище
за учебната 2025/2026 година

Програмата е изготвена на основание чл. 263, ал. 1, т. 9 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на 1.09.202г./ Протокол № и е утвърдена със заповед №на директора.

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**
- II. ПРИНЦИПИ НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА**
- III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА**
- IV. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ**
- V. АКЦЕНТИ НА ПРОГРАМАТА**
- VI. ОЦЕНКА НА СИТУАЦИЯТА**
- VII. SWOT АНАЛИЗ**
- VIII. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПРИЧИНИТЕ И ФАКТОРИТЕ ЗА
ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ**
- IX. КРИТЕРИИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РИСК ОТ НАПУСКАНЕ**
- X. МЕРКИ**
- XI. ДЕЙНОСТИ, КОИТО ОБХВАЩАТ МЕРКИТЕ**
- XII. АДМИНИСТРАТИВНИ МЕРКИ**
- XIII. СРОКОВЕ, ПРОСЛЕДЯВАНЕ И КОНТРОЛ НА МЕРКИТЕ И
ДЕЙНОСТИТЕ**
- XIV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ**

I. Общи положения

Програмата е съобразена с със следните водещи документи, в които са определени целите и националните политики за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ <https://web.mon.bg/bg/57>
- НАРЕДБА ЗА ПРИОБИЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ <https://web.mon.bg/bg/59>
- ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА <https://lex.bg/laws/ldoc/2135786802>
- СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА(2013–2020) <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=870>
- СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020) <https://web.mon.bg/bg/100685>
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020) <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=933>
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=880>
- КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО <https://sofia.obshtini.bg/doc/3963/0>

В програмата за превенция е заложена идеята срещу бедността и социалната изолация, залегнала в разработената от Европейската комисия „Стратегия за интелектуален устойчив растеж „ЕВРОПА 2020“ . Европейската платформа срещу бедността и социалната изолация цели осигуряване на равен старт и интеграция от ранното детство.

Оценява се ситуацията в училището чрез база данни за напусналите ученици, като се проследява регистрирането на тези ученици в системата на образованието посредством Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Анализирант се основните причини за напускане, набелязват се рисковите групи ученици.

Набелязват се цели и мерки/дейности за превенция и справяне с проблема и се отчитат резултатите от проведените дейности.

II. Принципи на училищната програма

1. Всяко дете и ученик има право и равен достъп до образование.
2. В образователния процес не се допуска дискриминация на етническа, религиозна и социална принадлежност, както и на пол или здравен статус.
3. Зачитане на мнението на детето и ученика при избор и участие в различни извънкласни дейности.

Под „отпадане от училище“ се разбира отписването на ученик до 18 годишна възраст, който прекъсва образованието си преди завършване на последния гимназиален клас. Последниците от този акт са както за отделната личност, така и за обществото като цяло, тъй като намаляват и изобщо се ограничават възможностите на личността за развитие и социална реализация, както и за включване в трудовия процес поради липса на знания, умения и квалификация.

Училището предоставя възможност на учениците в риск от отпадане да откриват своите интереси и способности чрез разнообразни извънкласни форми, да проявяват силните си страни, да общуват активно и да получават подкрепата на съучениците си, което им помага да се социализират успешно и да добият увереност и самочувствие.

III. Цели на програмата

Главна цел: Създаване на подкрепяща среда за задържане на учениците в училище.

Подцели: 1. Изграждане на мотивация за посещение на училище и участие в живота на училищната общност.

2. Създаване на положителни нагласи към учебния процес.

3. Ограничаване отпадането от училище чрез провеждане на целенасочена и ефективна училищна политика и координирани действия и мерки.

IV. Основни задачи

Задачите на всяко училище на този етап са обвързани с обхващането на възможно най-голям брой учащи, на които да се осигури:

- общообразователна грамотност
- емоционална стабилност
- успешна интеграция в училище
- успешна социална интеграция
- етническа и културна толерантност
- добра бъдеща трудова реализация

V. Акценти на програмата

- Идентифициране на причините за отпадане
- Мерки и дейности за превенция
- обмяна на добри практики и сътрудничество с всички заинтересовани институции и медии за популяризиране на ползите от образованието.

- Работа с родителите.
- Работеща система за събиране на надеждна информация за движението на децата и учениците.
- Задържане на рискови ученици.
- Връщане в системата на образование на вече напуснали ученици.

VI. Оценка на ситуацията

Ситуацията се оценява за всеки конкретен ученик с общо взаимодействие между класен ръководител, психолог, ресурсен учител (ако той има занимания и часове с ученика) и родителите.

На Педагогически съвет се представят проблемите или се провеждат срещи между конкретни специалисти, запознати отблизо с поведението, проблемите и социалния статус на ученика.

VII. SWOT анализ

S - Силни страни:

- квалифицирани и мотивирани учители за подкрепа на рискови ученици
- прилагане на интерактивни методи на обучение и използване на ИКТ
- възможности за изява в извънкласни дейности и проекти
- създаване на добронамерена приятелска среда, която подкрепя ученика
- добра материална база и осигурено целодневно обучение на учениците от начален етап
- безплатни учебници за учениците от I-VII клас;
- безплатен обяд за социално слаби ученици

W - Слаби страни:

- голям брой извинени и неизвинени отсъствия на учениците
- недостатъчна ефективност на взаимодействието „училище-родители“.

O - Възможности:

- ранно идентифициране на учениците в риск
- нови форми за по-ефективно ангажиране на родителите

- ефективно включване на местната общност при реализиране на дейностите за превенция на отпадането от училище;
- разработване и прилагане на извънкласни и извънучилищни програми за мотивиране и задържане на учениците, консултиране, професионално ориентиране;

Т – Заплахи:

- недостатъчни грижи и заинтересованост от страна на родителите
- липса на ефективни санкции за родителите
- нисък жизнен стандарт на част от населението
- проблеми в семействата, водещи до отпадане на ученици от училището
- негативно влияние на приятелската среда, на „улицата“
- миграционни процеси, честа смяна на местоживееенето

VIII. Идентифициране на причините и факторите за отпадане от училище

Търсят се най-честите причините за напускане, произтичащи от един или съвкупност от няколко фактора:

- Икономически причини
 - липса на добър жизнен стандарт, която вреди на самочувствието на ученика;
 - ниски доходи на семейството ;
 - необходимост ученикът да работи
- Социални причини
 - конфликт със съученици;
 - липса у ученика на важни социални умения;
 - употреба на опиати и психотропни вещества;
 - грижа за по-малки братя и сестри или възрастен човек в семейството;
 - ранно встъпване в брак;
 - недостатъчна подкрепа и загриженост от страна на родителите;
 - липса на адекватна подкрепяща среда, която да замени грижата на родителите, ако те са в чужбина
- Образователни причини
 - затруднения при усвояване на учебния материал;
 - понижаване на мотивацията за учене поради продължително несправяне по даден учебен предмет;
 - занижена или липсваща мотивация за учене, поради непознаване интересите, желанията, способностите на учениците , в чиито семейства образованието не е приоритет;
 - неангажираност на ученика в училище поради семейни или психологически причини

- тормоз и насилие в училище
- Етнокултурни причини
 - емигранти;
 - семейства от ромски произход и др.
- Здравословни причини
 - продължително отсъствие на ученик, поради заболяване;
 - общо системно или хронично заболяване

IX. Критерии за определяне на риска от напускане

1. Голям брой отсъствия.
2. Слаби резултати по отделни предмети.
3. Психоемоционална нестабилност (апатия към учебен процес, оценки и извънкласни събития).
4. Аутсайдерство - различни причини, които поставят ученика в рискова група
5. Проблемно поведение с дисциплината.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България.

Превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на педагогическия колектив са подчинени на принципите за: всеобхватност на дейностите – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, обратна връзка с институции, родители, училищен психолог, класни ръководители, ученици и учители.

X. Мерки

Според възрастовата група и особеностите на ученика мерките се конкретизират и приоритизират, тъй като следва да отчитат спецификата на причините за възможно напускане.

- Начален етап – интеракция родител-класен ръководител, работа с психолог, създаване на приобщаваща среда в час, групови занимания и помощ от съученици с цел мотивация и желание за посещение на занятията на база групов идентификация (ученикът се усеща като част от цялото), индивидуална работа с ученика.
- Прогимназиален етап- интеракция родител-класен ръководител, работа с психолог, възлагане на отговорности и задачи, обвързване с извънкласна дейност, интересна за ученика.

- Гимназия- интеракция родител-класен ръководител, работа с психолог, помощ от Ученически съвет, обвързване с извънкласни дейности, мотивация с индивидуални разговори и насоки за добра трудова реализация.

XI. Дейности, които обхващат мерките

1. Ранно обхващане на ученици, застрашени от отпадане.
2. В начален етап: за ученици, които имат трудности в обучението, в края на първия учебен срок, класните ръководители докладват на Екипа за подкрепа на личностното развитие, с цел създаване на индивидуална програма за личностно развитие.
3. За ученици от прогимназиален и гимназиален етап, които имат слаби оценки за срок и година, екипът създава индивидуална програма за личностно развитие, според специфичните нужди, проблеми, интереси и способности, като се търси подкрепа на допълващи форми за подпомагане.
4. За ученици, които трудно се социализират или често влизат в конфликт със съученици или учители, се анализират причините, състоянието и възможностите за работа с този ученик, чрез индивидуално съставена програма съвместно с родителите, преподавателите на ученика и училищните психолози, както и с участието на лидери от класа.
5. За ученици, които имат над 5 неизвинени отсъствия и над 100 извинени за срок, се анализират причините и се съставят мерки за справяне с проблема.
6. Поддържане на активно и ползотворно сътрудничество между училище, семейство, центрове за личностно развитие, основни институции.
7. Партньорство с други специалисти или специализирани центрове за работа с уязвими семейства, за повишаване на родителския капацитет, подобряване на комуникацията между деца и родители и възможност за сформирание на групи за родителска подкрепа по общи проблеми на територията на училището.
8. Партньорство със специалисти за повишаване мотивацията на ученика, за кариерно ориентиране с цел създаване на представа за интересите и възможностите му.
9. Квалификации и практически възможности за подобряване работата на педагогическите специалисти - обучения, семинари, споделяне на добри практики.
10. Обединяване усилията на учители от различни научни области спрямо интересите на детето за създаване на междупредметни връзки чрез разработване на проекти.
11. Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти и справяне с агресията и насилието, проведена от педагогическия съветник и психолог.
12. Използване на интерактивни методи и форми на преподаване за овладяване на учебния материал.

13. Поставяне на индивидуални задачи с практическа насоченост.
14. Включване в екип за разработване на проекти.
15. Оценяването да е според положените усилия и да осигурява мотивираща за ученика обратна връзка.
16. Включване в извънкласни дейности по интереси – спорт, организиран отдих, състезания и др. Поощряване на учениците с награди и грамоти при получени добри резултати.
17. Поддържане на база данни и индивидуално портфолио на застрашените от отпадане ученици.
18. Индивидуални консултации, разговори с учениците за проблемите им в обучението.
17. Ангажиране на Ученическия съвет в дейности по превенция на отпадането от училище.
18. Индивидуална работа с родителите на учениците в риск и включване на родителите в училищни инициативи с цел приобщаването им към училищния живот.
19. При невъзможност за въздействие от страна на училището се уведомява „Отдел за закрила на детето“ и институциите, занимаващи се с посочените проблеми.
20. Здравно и гражданско образование в Час на класа по актуални теми – алкохол, наркотици, трафик на хора и др.
21. Ресурсно подпомагане на ученици със СОП.
22. Запознаване на родителите с Правилника на училището и възможностите, които дава за развитие на ученика.
23. Материално подпомагане на нуждаещи се семейства с пособия и помагала за училище чрез организиране на благотворителни акции.
24. Реинтеграция на отпадналите ученици.
25. Осигуряване на социална стипендия на социално слаби деца или осигуряване на топъл обяд за ученици в целодневна организация на учебния ден.
26. Ежемесечно подаване на информация в НЕИСПУО за допуснатите отсъствия.
27. Участие на училището в проекти и програми, свързани с превенция на отпадането от училище.

XII. Административни мерки

1. Създаване на регистър в училището за децата в риск.

2. Отразяване и своевременно проследяване на движението на учениците при преместването им в друго училище чрез съответните документи.
3. Надлежно и ежедневно вписване на отсъствията на ученика в риск в електронния дневник и при необходимост налагане на санкция от ПС.
4. Своевременно информирание на родителите за отсъствията на ученика чрез известие в НЕИСПУО, телефонен разговор или личен контакт.
5. Извинения на отсъствия само с електронна медицинска бележка. Само при преглед от стажант лекар се допуска медицинска бележка на хартиен носител, заверена от медицинската сестра.
6. При натрупване на голям брой уважителни отсъствия класният ръководител да потърси връзка с личния лекар, за да изясни ситуацията и да бъдат предприети съвместни мерки.
7. Уведомяване на „Отдел за закрила на детето“ и Агенцията за закрила на детето и институциите, занимаващи се с посочените проблеми.
8. Спиране на социалните помощи, ако ученикът не посещава редовно училище.

XIII. Срокове, проследяване и контрол на мерките и дейностите

- Срокът за осъществяване на мерките е постоянен.
- Отговорните лица са класните ръководители, училищният психолог, ресурсният учител.
- Контролът се осъществява от директора.
- Резултатите от мерките се докладват на Педагогически съвет.

XIV. Очаквани резултати

- Ученици да не напускат преждевременно училище.
- Повишаване на мотивацията за посещение в училище.
- Подобряване на резултатите по отделните учебни предмети.
- Осигуряване на своевременна и адекватна личностна подкрепа за развитието на учениците в риск.